

UUSI APTEEKKI

on enemmän, ei vähemmän

[UUSI]
APTEEKKI

SISÄLLYSLUETTELO

Tulevaisuuden apteekki on enemmän – ei vähemmän	3
Uusi APTEEKKI osana terveydenhuoltoa	4
1. Tukea lääkehoidon onnistumiseen ja hoidon seurantaan	4
2. Terveyden edistäminen ja terveyserojen kaventaminen	5
3. Säännöllinen lääkehoidon arviointi monilääkityille	5
4. Pienten vaivojen itsehoitoa apteekin avulla, tarvittaessa ohjaus lääkäriin	6
5. Kausi-influenssarokotus apteekista	6
6. Apteekin Terveyspiste parantaa terveyspalveluiden saatavuutta	8
7. Apteekki edistää lääkitysturvallisuutta sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä	8
8. Annosjakelupalvelu parantaa lääkityksen hallintaa	9
9. Lääkehoidon aloituspalvelu	9
Uudistuva apteekkilupajärjestelmä	10
10. Riippumaton proviisoriomistus	11
11. Lisää apteekkilupia sijainnin ohjaus säilyttäen	11
12. Itsehoitolääkkeet vain apteekista	12
13. Lisää sivuapteekkeja, mahdollisuus perustaa sivuapteekki myös kaupunkialueelle	12
14. Palvelupisteiden kevennetty sääntely	13
15. Apteekkien ei-lääkkeellisen myynnin valikoima tukee terveydenhuollon tavoitteita	14
16. Varmistetaan riittävä valvonnan resursointi, korostaen ennaltaehkäisevää toimintaa	14
17. Sallitaan alennukset itsehoitolääkkeistä	14
18. Lääketaksan uudistaminen kiinteää osuutta kasvattamalla, huomioiden vaikutukset apteekkiveroon	15
Digitalisaation edelläkävijä	16
19. Lääkityslista tukee lääkityksen kokonaishallintaa	16
20. Verkkoapteekki osaksi monikanavaista lähiapteekin palvelua	16
21. Reseptilääkkeiden verkko-ostaminen asiakkaalle helpommaksi	17
22. Kotiinkuljetukset ja noutolokerot laajentamaan lääkkeiden saatavuutta	17
23. Sähköisillä valtuuksilla sujuva puolesta asiointi	18
24. Lääkehoidon onnistumista ja sitouttamista tukevat ratkaisut	18
Tehokkaampi lääkekorvausjärjestelmä	20
25. Yksinkertaisempi, läpinäkyvämpi, oikeudenmukaisesti kohdentuva	20
26. Järjestelmä ohjaa rationaaliseen ja kustannusvaikuttavaan hoitoon	21
27. Lääkkeiden vuosiomavastuun jaksotus helpottaa paljon tai kalliita lääkkeitä käyttävien maksuja	21
28. Erittäin kalliiden lääkkeiden jakelu apteekkien kautta toimituskorvauksella	21
Uusi APTEEKKI – Yhteenveto ehdotuksista	22

TULEVAISUUDEN APTEEKKI ON ENEMMÄN – EI VÄHEMMÄN

Miten parannetaan lääkehoitojen onnistumista? Miten kavennetaan terveyseroja? Miten saadaan lääkkeiden hintoja alas? Miten lisätään apteekkien määrää? Miten huolehditaan lääkitysturvallisuudesta? Miten turvataan lääkekorvausjärjestelmän oikeudenmukaisuus? Ja miten saadaan apteekit toimimaan entistä kiinteämmin osana terveydenhuoltoa?

Apteekkariliitto kokosi 28 konkreettista ehdotusta helpomman asioinnin, terveydenhuollon moniammatillisen yhteistyön ja apteekkijärjestelmän kehittämiseksi. Näiden ehdotusten ympärille on kirjoitettu tämä Uusi APTEEKKI -ohjelma.

Suomalainen apteekkijärjestelmä täyttää tavoitteensa varsin hyvin. Tästä kertoo esimerkiksi se, että yhdeksän kymmenestä suomalaisesta katsoo suomalaisten apteekkien vastaavan odotuksiaan. Yhtä moni on myös tyytyväinen viimeisimpään apteekkiikäntiinsä.

Apteekkien toimintaa on silti syytä ja mahdollista kehittää. Uusi APTEEKKI on Apteekkariliiton avaus keskustelulle lääkehuollon tulevaisuudesta. Toivomme, että mahdollisimman moni lähtisi tähän keskusteluun mukaan.

Tärkeintä on, että apteekkeja ja farmaseuttisen osaamisen roolia suomalaisessa terveydenhuollossa tarkastellaan koko laajuudessaan.

Erityisesti tahdomme kiinnittää huomion apteekkien mahdollisuuksiin tarjota nykyistä enemmän asiakkailleen ja yhteiskunnalle.

Tehdään yhdessä Suomeen maailman paras apteekki!

Marja Ritala
Puheenjohtaja
Suomen Apteekkariliitto

Uusi APTEEKKI on enemmän kuin vanha

Sillä on nykyistä tärkeämpi rooli terveydenhuollon kokonaisuudessa. Se mahdollistaa kaikenikäisille matalan kynnyksen lähiterveyspalveluita, jotka ovat kaikkien ulottuvilla ilman ajanvarausta. Se on digitaalinen ja toimii tiiviinä osana hoitoketjua, lähimpänä asiakasta. Se perustuu nykyistä notkeampaan apteekkilupajärjestelmään. Ja palvelee entistä monipuolisemmin asiakasta ja yhteiskuntaa.

UUSI APTEEKKI OSANA TERVEYDENHUOLTOA

Tukea lääkeshoidon onnistumiseen ja hoidon seurantaan

Pitkäaikaista lääkeshoittoa käyttävä potilas kohtaa apteekissa terveydenhuollon ammattilaisen useita kertoja vuodessa - pääosin useammin kuin vaikkapa hoitavan lääkärin. Reseptien voimassaoloajan pidentyminen kahteen vuoteen on siirtänyt lääkeshoittojen onnistumisen seurannan painopistettä yhä enemmän apteekkeihin. Jokainen kohtaaminen antaa mahdollisuuden varmistaa, että lääkeshoitto toteutuu tarkoituksenmukaisesti, johtaa tavoiteltuun hoitotulokseen ja on turvallista.

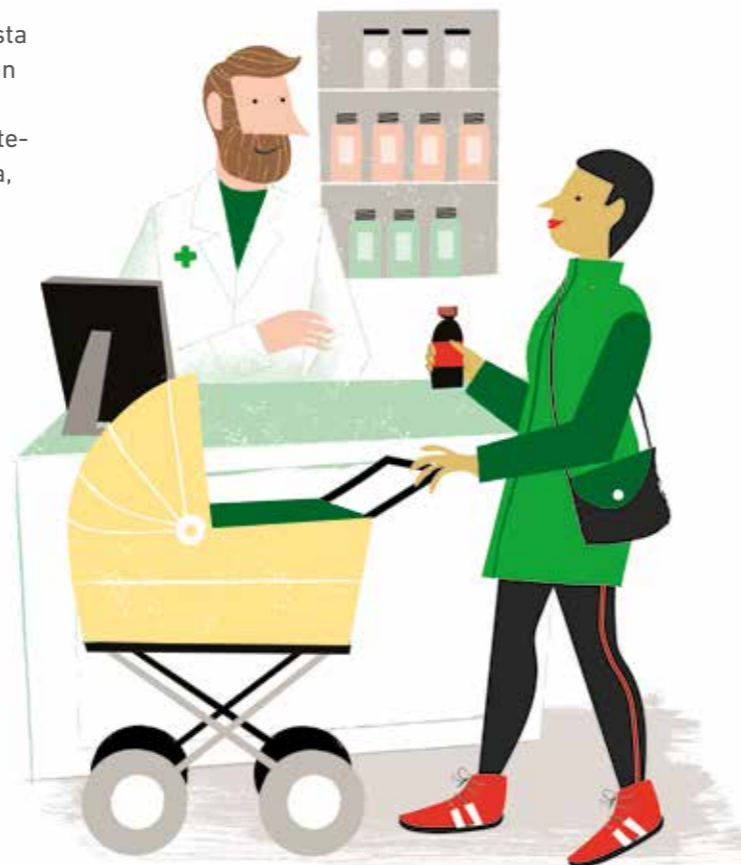
Lääkeshoitto on tehokasta ja kustannusvaikuttavaa vain silloin, kun sitä käytetään oikein. Lääkkeitä hakevat asiakkaat tai omaiset eivät välttämättä tiedä miten lääke vaikuttaa, kuinka pitkään hoittoa tulee jatkaa tai miten sitä seurataan. Apteekissa asiakasta tuetaan ottamaan vastuu oman lääkeshoitonsa asianmukaisesta toteutumisesta ja ohjataan oikeaan lääkkeenkäyttöön. Fimean lääkeshinformaatiostrategiassa esitetään, että pitkäaikaissairaiden potilaiden apteekikäyntejä voisi hyödyntää lääkeshoittojen seurannassa, mikä tukisi myös lääkepolitiikan tavoitteita.

LÄHTEET:

Fimea. Tiedolla järkevään lääkkeiden käyttöön. Lääkeshinformaatio toiminnan nykytila ja strategia vuoteen 2020. Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja, 1/2012.
Sosiaali- ja terveysministeriö. Lääkepolitiikka 2020. Kohti tehokasta, turvallista, tarkoituksenmukaista ja taloudellista lääkkeiden käyttöä. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja, 2011.
Salimäki J, Pohjanoksa-Mäntylä M. Apteekin ja lääkärin yhteistyö. Suomen Lääkärilehti 7/2017, s. 444-446
Leikola S, Salimäki J, Peura S. Apteekit tavoittavat ja tukevat. SIC! 1/2016

EHDOTUS

Apteekien roolia pitkäaikaissairaana potilaan lääkeshoittojen tehon ja turvallisuuden seurannassa voidaan vielä lisätä mahdollistamalla apteekin tarkastella potilaan lääkeshoittoon liittyviä tarpeellisia Kanta-tietoja. Lääkärin kirjaama tieto esimerkiksi astman, diabeteksen tai verenpaineen hoitotavoitteista ja -tasapainosta auttaa apteekkia keskustelussa lääkkeitä hakevan asiakkaan kanssa säännöllisen lääkkeenoton, kotiseurannan ja elintapojen merkityksestä. Kattavampi tieto hoitotavoitteista mahdollistaa sen, että lääkkeen käyttäjän hoitoon sitoutumista voidaan tukea ja lääkeshoidon onnistuminen varmistaa apteekkeissa nykyistä yksilöllisemmin.

Terveyden edistäminen ja terveyserojen kaventaminen

Sydän- ja verisuonisairauksia, keuhkosairauksia, allergiaa tai diabetesta sairastaa yli miljoonaa suomalaista. Apteekkeissa on näihin kansansairauksiin perehtyneiden asiantuntijoiden maan kattava verkosto, joka tarjoaa pitkäaikaissairaille asiantuntevaa ja kattavaa neuvontaa terveyden edistämisestä, sairauksien ennaltaehkäisystä ja hoidosta matalan kynnyksen lähipalveluna. Terveytensä kannalta liian vähän liikkuvien liikunnallisen aktiivisuuden lisäämiseen tähtäävä Liikkujan Apteekki-konsepti ja apteekkien savuttomuustyö tukevat lisäksi terveyden edistämisen ja terveyserojen kaventamisen tavoitteita.

Mielenterveyden edistäminen ja ongelmien ennaltaehkäisy ovat kasvavia yhteiskunnallisia haasteita. Apteekkeilla on erityinen asema matalan kynnyksen terveydenhuollon yksikkönä, jossa terveydenhuollon ammattilainen kohtaa myös niitä henkilöitä, jotka eivät juurikaan käytä muita terveydenhuollon palveluja. Farmaseuttisen henkilökunnan osaamista apua tarvitsevien tunnistamisessa ja avun piiriin ohjaamisessa voidaan hyödyntää nykyistä paremmin ja siten osaltaan tukea heikoimmassa asemassa olevien mielenterveyttä ja hyvinvointia.

EHDOTUS:

Apteekkien tehtävästä osana terveyden edistämistä ja kansansairauksien ehkäisyä ja hoittoa tulee luoda kansallinen suositus, jotta yhteistyön mallit ja mahdollisuudet saadaan kartoitettua ja hyödynnettyä alueellisesti. Lääkelakiin tulee lisätä apteekin määritelmään (38§) myös terveyden edistämisen tavoitteet: apteekki on lääkeshuollon ja terveydenhuollon toimintayksikkö, jonka toimialaan kuuluvat lääkkeiden vähittäismyynti, jakelu ja valmistus sekä lääkkeisiin ja terveyden edistämiseen liittyvä neuvonta ja palvelutoiminta.

LÄHTEET:

Peura S, Kärkkäinen R, Airaksinen M. Kansanterveys apteekkiä ohjaavana tekijänä. Dosis 3/2011, s. 80-81.
Pajunen L, Kivimäki S, Haarala J. Liikuntaa lääkkeeksi - terveysliikunta apteekkien neuvontapalveluna. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 321. Liikunnan ja kansanterveyden edistämistä tiö LIKES ja Kunnossa kaiken ikää (KKI) -ohjelma, 2016.
Suomalainen lääkärisseura Duodecim ja Suomen Akatemia. Painopiste preventioon. Konsensuslausuma tarttumattomien sairauksien ehkäisystä, 2017.

Säännöllinen lääkeshoidon arviointi monilääkityille

Jopa 40 %:lla kotona asuvista ja 75 %:lla hoiva-kodeissa asuvista iäkkäistä on monilääkitys (5 tai useampi lääke). Monilääkitys on ongelma vain silloin, kun lääkeshoidon kokonaisuus ei ole kenelläkään hallinnassa. Valtaosa iäkkäiden lääkeshoidon ongelmista voitaisiin ehkäistä lääkärin, hoitajan ja apteekin yhteistyönä tekemällä arvioinneilla.

Lääkeshoidon arviointi on moniammatillisesti tehtävä lääkityksen asianmukaisuuden arviointi, jonka tavoitteena on varmistaa lääkkeenkäytön tehokkuus ja turvallisuus. Hyödyt syntyvät sekä tarpeettoman lääkkeenkäytön välttämistä, että lääkeshaittojen ehkäisemisestä.

Lääkityksen arvioinnilla voidaan säästää muun terveydenhuollon kuluja, kun lääkitys on varmistettu asiakkaalle sopivaksi ja esimerkiksi huimausta aiheuttavat lääkkeet on tunnistettu. Lääkeshoidon ongelmia purkamalla elämänlaatu paranee ja usein ikääntynyt voi asua pidempään kotona.

EHDOTUS:

Sosiaali- ja terveysministeriön sekä kuntaliiton laatusuosituksen mukaan hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi asiakkaiden lääkityksen vaikutuksia on arvioitava jatkuvasti ja lääkityksen asianmukaisuutta arvioidava säännöllisesti vähintään puolivuositain. Moniammatillista yhteistyötä tulee hyödyntää nykyistä koordinoitummin lääkitystietojen ajantasaistamisessa sekä lääkeshoidon arvioinnissa ja seurannassa. Lääkeshoidon arviointipalvelujen lisäämiseksi kyseiset palvelut tulisi liittää osaksi asiakasmaksusetelillä tai henkilökohtaisella budjetilla ostettavia palveluita.

LÄHTEET:

Sosiaali- ja terveysministeriö & Kuntaliitto (2017). Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017-2019. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:6. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/80132>
Sosiaali- ja terveysministeriö (2017X). Rationaalisen lääkeshoidon toimeenpano-ohjelma, loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017.

Pienten vaivojen itsehoitoa apteekin avulla, tarvittaessa ohjaus lääkäriin

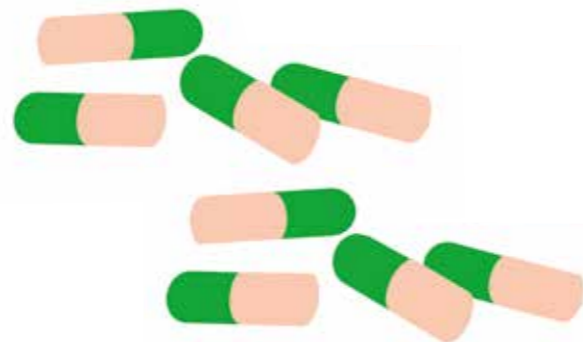
Apteekki on ainoa paikka, jossa jokainen suomalainen voi aikaa varaamatta keskustella terveydenhuollon ammattilaisen kanssa terveydentilastaan. Apteekissa saa ilman ajanvarausta farmaseutin tai proviisorin apua hoidon tarpeen arvioinnissa, sopivan itsehoitolääkkeen valinnassa, oikeat neuvot lääkkeen käyttöön sekä lääkkeettömään hoitoon. Terveydenhuollon ammattihenkilö arvioi jokaisessa asiakaskohtauksessa, soveltuvatko oireet itsehoitoon vai pitäisikö hakeutua lääkäriin. Erityisesti lisäneuvontaa vaativien itsehoitolääkkeiden toimittamisen yhteydessä varmistetaan aina valmisteen soveltuvuus juuri kyseiselle potilaalle ilman lääkärin reseptiä. Apteekkien antama itsehoitoneuvonta säästää arviolta liki miljardi euroa terveydenhuollon kustannuksia vuosittain (Asiantuntija-arvio, PwC 2015). SOTE-uudistuksen edetessä tämän työn merkitys korostuu entisestään ja tulevaisuudessa tarvitaan kiinteää yhteistyötä apteekkien ja muun terveydenhuollon välillä.

EHDOTUS

Asiakkaat ohjataan hakemaan oireenmukainen hoito suoraan apteekista, jolloin esimerkiksi flunssapotilaat eivät tarpeettomasti kuormita muuta terveydenhuoltoa. Lisäneuvontaa vaativien itsehoitolääkkeiden valikoiman kasvattaminen mahdollistaa yhä useamman vaivan itsehoidon terveydenhuollon ammattilaisen ohjauksessa ja vähentää kokonaiskustannuksia.

LÄHDE:

Asiantuntija-arvio, PwC 2015

Kausi-influenssarokotus apteekista

EU ja WHO ovat asettaneet kausi-influenssarokotuskattavuuden tavoitteeksi yli 65-vuotiaille 75 %. Suomessa rokotekattavuus oli kaudella 2016–2017 ainoastaan 47,3 %. Vuosittain influenssaan sairastuu 5–15 % suomalaisista aikuisista ja 20–30 % lapsista. Influenssan seurauksena kuolee asiantuntija-arvioiden mukaan vuosittain jopa tuhat ihmistä. Kausi-influenssarokotuskattavuutta nostamalla pystytään vähentämään influenssasta johtuvia kuolemia, sairaalajaksoja ja sairaslomia sekä influenssan jälkitauteja.

Apteekkien saavutettavuus on maankattavan apteekkiverkoston ja pitkien aukioloaikojen vuoksi hyvä, mikä helpottaa rokotteen ottamista. EU:ssa ja muualla maailmassa proviisorit antavat kausi-influenssarokotuksia, ja kokemukset osoittavat sen olevan turvallista ja parantavan rokotuskattavuutta. Suomessakin apteekkitoiminnan ja muun lääkehuollon kehittämistyöryhmä ehdotti kausi-influenssarokotusten mahdollistamista apteekkien toimintana jo vuonna 2015.

EHDOTUS

Kausi-influenssarokotteen ottaminen mahdollistetaan asiakkaille apteekissa yhdellä käynnillä lisäkoulutuksen saaneiden farmaseuttien ja proviisorien toimesta. Tieto apteekissa annetuista rokotteista tallennetaan asiakkaan tietoihin Kantaan.

Apteekin Terveyspiste parantaa terveyspalveluiden saatavuutta

Julkisen terveyspalveluverkoston harventuessa apteekin yhteydessä sijaitseva Apteekin Terveyspiste tarjoaa matalan kynnyksen sairaanhoitajapalveluita yhteistyössä julkisen terveydenhuollon kanssa. Palvelut ovat pienimuotoisia toimenpiteitä, kuten rokottaminen, ompeluiden poisto, korvien huuhtelu, punkin poisto ja erilaiset mittaukset. Palveluvalikoima suunnitellaan asiakkaiden tarpeet huomioiden.

Apteekin Terveyspiste tuo pienimuotoiset terveyspalvelut ihmisten lähelle, mikä nopeuttaa hoitoon pääsyä ja säästää matkakuluissa. Pitkien välimatkojen maakunnissa Terveyspisteen palveluita kannattaisi hyödyntää terveyspalvelujärjestelmässä laajemmin esimerkiksi laboratoriokontrolleihin. Toiminta tukee julkista terveydenhuoltoa ja helpottaa terveysasemien työkuormaa. Se voi myös turvata apteekkipalveluiden säilymistä pienellä paikkakunnalla.

EHDOTUS

Edistetään Terveyspiste-toiminnan yleistymistä määrätietoisesti sellaisilla alueilla, joilla lähiterveyspalveluiden saatavuus on heikkoa.

Apteekki edistää lääkitysturvallisuutta sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä

Hallituksen apteekkilinjauksissa (2017) ehdotetaan, että apteekkeja kehitetään osana terveydenhuoltoa ja roolia tarkoituksenmukaisessa lääkehoidossa vahvistetaan. WHO on käynnistänyt lääkitysturvallisuusohjelman, jonka tavoitteena on puolittaa vakavia haittoja aiheuttavat lääkitysvirheet.

Väestö ikääntyy ja iäkkäiden tarvitsemat palvelut pyritään järjestämään ensisijaisesti avohoidon palveluilla. Lääkehoidon toteutuskäytännöillä on ratkaiseva merkitys lääkehoidoilla saatavaan kokonaishyötyyn ja lääkitysturvallisuuteen. Rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelman mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköiden tulee vastata siitä, että lääkehoitoa toteutetaan lääkehoitosuunnitelmissa kuvattujen toimintamallien mukaisesti. Ne vastaavat myös siitä, että toimintamallit lääkitystietojen ajantasaistamiseksi, lääkehoidon arvioinnista hyötyvän

potilaan tunnistamiseksi, lääkehoidon arviointipalveluiden tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi sekä moniammatillisen, potilaiden tarpeisiin vastaavan yhteistyökulttuurin edistämiseksi on kuvattu. Apteekki toimittaa avohoidon potilaiden tarvitsemat lääkkeet. Apteekin osaamista on mahdollista hyödyntää nykyistä huomattavasti enemmän turvallisen lääkehoidon toteutumiseksi avohoidon yksiköissä.

Hoitoyksiköihin lääkekaapit

Asumispalveluiden piirissä asiakkaat käyttävät pääosin henkilökohtaisia lääkkeitä, mutta ajoittain yksikössä olisi tarve annostella lääkekaapista potilaskohtaisia lääkeannoksia. Jokaisella maamme hoitoyksiköllä on jo nyt yhteistyöapteekki, jonka kanssa lääkehuoltoa toteutetaan. Apteekkien maanlaajuinen saavutettavuus ja suuri farmaseuttinen henkilökuntamäärä mahdollistavat toiminnalle riittävät resurssit. Apteekit pystyvät toimittamaan hoitoyksiköiden tarvitsemat lääkkeet lääkekaappiin ilman ylimääräisiä kuljetuskustannuksia, normaalitoimitusten ohessa.

EHDOTUS

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköiden johdon tulee vastata omavalvontaan kuuluvista lääkitysturvallisuusauditoinneista. Auditointivelvoite pitää ulottaa laitoshoidon lisäksi myös kotihoitoon ja asumispalveluyksiköihin. Apteekit tarjoavat palveluita lääkitysturvallisuuden itsearvioinnin tueksi ja tuovat lääkeosaamisen osaksi moniammatillista hoitoketjua. Potilaan kannalta paras lopputulos saavutetaan, kun lääkitysturvallisuus kattaa koko hoitoketjun lääkäristä ja hoitajasta apteekkiin.

Kotihoidon ja palveluasumisen yksiköihin tulee mahdollistaa lääkekaappi, josta voidaan yksikön lääkärin ohjeen mukaan jaella yksittäisiä lääkeannoksia, kuten kipulääkkeitä, akuutissa tarpeessa.

Annosjakelupalvelu parantaa lääkityksen hallintaa

Lääkkeiden koneellisessa annosjakelussa on automatisoitu lääkejakelu, joka perinteisesti on tapahtunut hoitajien käsityönä jakamalla asiakkaan lääkkeet käsin dosetteihin. Koneellinen annosjakelu edistää lääkehoidon onnistumista, säästää sekä asiakkaan, että yhteiskunnan kustannuksia ja parantaa lääkitysturvallisuutta. Palveluun kuuluu moniammatillinen kokonaislääkityksen tarkistus, jossa päällekkäiset lääkkeet karsitaan ja lääkkeiden yhteensopivuus tarkistetaan. Lääkityskortissa on aina ajantasainen tieto asiakkaan lääkkeitä.

Koneellisella annosjakelulla lääkehävikkiä, jonka vuosittainen arvo on noin 95–125 miljoonaa euroa, voidaan merkittävästi vähentää, kun asiakkaalle toimitetaan kerralla vain kahden viikon lääkkeet.

Koneellinen annosjakelu säästää työvoimakustannuksissa, kun koneelle siirretään ihmisen aiemmin tekemää työtä ja hoitajien työaika vapautuu hoitotyöhön. Koneellinen annosjakelu on käytännössä virheetöntä.

EHDOTUS

Lääkkeiden koneellista annosjakelua lisätään ja palvelun palkkio- ja korvauserusteet uudistetaan siten, että ne varmistavat kustannustehokkaan ja lääkehoidon kokonaisuutta tukevan koneellisen annosjakelun käytön koko maassa. Lääkitysturvallisuutta edistävät apteekin palvelut tulee liittää osaksi asiakasmaksusetelillä tai henkilökohtaisella budjetilla (vanhus- ja vammaispalvelut) ostettavia palveluita.

LÄHDE:

Pharmac: <https://www.oma-annos.fi/hoitoyksikoille/>

Lääkehoidon aloituspalvelu

WHO arvioi, että vain noin puolet pitkäaikaislääkitystä käyttävistä henkilöistä sitoutuu lääkehoitoonsa, mikä heikentää lääkkeiden kustannusvaikuttavuutta. Erityisen tärkeä vaihe lääkkeen käyttäjän sitoutumisessa lääkehoitoonsa on hoidon aloitus. Useissa Euroopan maissa on saatu hyviä kokemuksia apteekkien tarjoamasta lääkehoidon aloituspalvelusta, jossa lääkkeen käyttäjä saa apteekista syvällistä lisätukea uutta lääkettä aloitettaessa hoitoon sitoutumisen varmistamiseksi. Iso-Britannia, Belgia, Norja ja Tanska rahoittavat apteekkien tuottamaa aloituspalvelua.

EHDOTUS

Suomalaisten apteekkien asiantuntemuksella voidaan tukea uusia lääkkeen käyttäjiä lääkehoidon aloituspalvelulla. Apteekki kannattaa hyödyntää resurssina lääkehoitojen kustannusvaikuttavuuden parantamiseksi ja parhaan mahdollisen terveyshyödyn saavuttamiseksi.

LÄHTEET:

Aarnio E, Martikainen J. Lääkehoitoon sitoutumisella on merkittäviä yhteiskunnallisia vaikutuksia. SIC! 1/2016
Elliott RA et al. Supporting adherence for people starting a new medication for a long-term condition through community pharmacies: a pragmatic randomised controlled trial of the New Medicine Service. *BMJ Qual & Saf* 2016; 25:747-758. Ladattu Internetistä <http://qualitysafety.bmj.com/> 8.12. 2017
Elliott RA, Tanajewski, L, Gkountouras et al. Cost effectiveness of support for people starting a new medication for a long-term condition through community pharmacies: an economic evaluation of the new medicine service (NMS) compared with normal practice. *Pharmacoeconomics* 3 August 2017. doi: 10.1007/s40273-017-0554-9
Nettiosoite <http://psnc.org.uk/services-commissioning/advanced-services/nms/>
Nettiosoite <https://www.apotek.no/in-english/medisinstart>

UUDISTUVA APTEEKKI- LUPAJÄRJESTELMÄ

Apteekkilupajärjestelmän tarkoituksena on varmistaa terveydenhuollon tavoitteiden toteutuminen apteekkitoiminnassa. Lupajärjestelmällä kokonaisuutena on saatu aikaan maankattava apteekkiverkosto, ja kansalaiset ovat lääkehuoltonsa suhteen keskenään tasaveroisessa asemassa. Lupajärjestelmä rakentuu neljän peruspilarin varaan ja nämä pilarit toimivat yhdessä siten, että niillä on voitu varmistaa kansainvälisestäkin arvioiden erinomainen lääkitysturvallisuus ja hyvä lääkkeiden saatavuus (1).

Apteekkilupajärjestelmää kannattaa kuitenkin kehittää vastaamaan entistäkin paremmin lääkehuollon tarpeisiin. Lupajärjestelmän uudistamista kannattaa tehdä pyrkien lopputulokseen, joka kokonaisuutena huolehtii nykyisen lupajärjestelmän vahvuuksista: lääkitysturvallisuudesta, maankattavasta ja alueellisesti tasaisesta verkostosta, lääkkeiden hyvästä saatavuudesta, kotimaisesta omistuksesta ja terveydenhuollon tavoitteiden ensisijaisuudesta.

Asiakkaat saavat uudistuvasta ammatti-
apteekista maailman parasta ja samalla
kustannustehokkainta lääkehuollon
palvelua kaikkialla Suomessa.

PROVIISORIOMISTUS

ALUEELLINEN OHJAUS

LÄÄKETAKSA JA
APTEKKIVERO

LÄÄKKEET TOIMITAAN
VAIN APTEEKISTA

Riippumaton proviisoriomistus

Apteekkilupa myönnetään aina proviisorin tutkinon suorittaneelle henkilölle. Proviisoriomistuksella varmistetaan ammatillinen ja taloudellinen vastuu samalle henkilölle, jolloin liiketoimintatavoitteet eivät nouse yli terveydenhuollollisten tavoitteiden. Apteekkitoiminnan tarkoitus on ensi sijassa terveystaloudellinen, ei elinkeinopoliittinen. Apteekari on kotimainen yrittäjä, joka osallistuu apteekin päivittäiseen työhön.

Proviisoriomistus varmistaa käytännössä kotimaisen omistajuuden ja lääkemyynnin verojen maksamisen Suomeen. EU-sääntely ei salli omistajuuden rajaamista vain Suomen kansalaisille, mutta vaatimus laillistuksesta Suomessa on käytännössä johtanut siihen, että apteekit omistetaan kotimaassa.

Joissain EU-maissa on proviisoriomistuksen sijasta toteutettu niin sanottu vertikaalisen integraation kielto (2). Tällä tarkoitetaan sitä, että apteekin omistajana ei saa toimia taho, jolla on lääketukku-kauppa-oikeudet. Vertikaalinen integraatio johtaa apteekkitoiminnassa herkästi muun muassa siihen, että apteekin varaston muodostumista ohjaavat lääketukku-kaupan liiketoimintatavoitteet, eivätkä alueen asiakkaiden lääkehuollolliset tarpeet. Tästä on esimerkkejä muun muassa Norjasta, jossa tukut ohjaavat apteekkien hyllyille niitä tuotteita, joista saavat parhaan katteen (3).

Apteekkitoiminnan riippumattomuus liittyy oikean lääkkeenkäytön varmistamiseen. Lääkäriin ja apteekkarin roolit on eriytetty, jotta samalla taholla, joka määrää lääkkeitä, ei olisi taloudellista kannustetta myydä lääkkeitä asiakkaan tarvetta enempää. Samoista syistä apteekkarin rooli on eriytetty myös lääketeollisuuden ja lääketukkujen roolista. On pidetty tärkeänä, että asiakkaan lääkkeenkäyttöä ohjaavan tahon tulee olla riippumaton muista lääkealan toimijoista.

Apteekkitoimintaan liittyvän lupajärjestelmän irrottaminen omistajan pätevyysvaatimuksista johtaisi nopeaan ketjuuntumiseen, vertikaaliseen integraatioon ja kansainvälisten pääomasijoittajien tulon apteekkimarkkinoille. Omistus pohjaa on avattu muun muassa Ruotsissa ja Norjassa,

jossa muutos on johtanut apteekkien nopeaan ketjuuntumiseen ja ulkomaiseen omistukseen. Molemmista maista markkinoilla toimii kolme suurta ketjua, ja tukkujen taloudelliset tavoitteet ohjaavat myös apteekkitoimintaa.

EHDOTUS

Apteekkien toiminta pohjautuu jatkossakin riippumattomaan proviisoriomistukseen.

Lisää apteekkilupia sijainnin ohjaus säilyttäen

Lääkelain mukaan maassa on sijaittava apteekkeja siten, että väestö voi ilman vaikeuksia saada lääkkeensä. Apteekkilupa myönnetään lääkelain mukaan tiettyyn kuntaan tai kunnan osaan. Sijainnin ohjauksella varmistetaan, että apteekki-
verkosto on riittävän kattava ja tasainen, ja kansalaiset ovat yhdenvertaisessa asemassa apteekkipalveluiden suhteen. Lupajärjestelmä varmistaa osaltaan myös sitä, että apteekin lääkevarasto on riittävän kokoinen, jolloin lääkkeiden välitön saatavuus pysyy hyvällä tasolla.

Apteekkilupien lukumäärää ei ole rajoitettu, vaan ne myöntävällä viranomaisella, Fimealla, on mahdollisuus perustaa apteekkeja sinne, missä niille katsotaan olevan tarvetta.

Apteekkijärjestelmä perustuu vahvasti apteekkeiden urakiertoon. Käytännössä jokainen apteekari aloittaa uransa pienestä apteekista, joka ei välttämättä sijaitse houkuttelevalla alueella. Näin voidaan varmistaa, että apteekkareita saadaan sinnekin, missä asiakkaiden lukumäärä on vähäisempi.

EHDOTUS

Apteekkien lukumäärää kannattaa lisätä siellä, missä niille katsotaan olevan tarvetta. Samalla on sijainnin ohjauksen keinoin huolehdittava siitä, että apteekkipalvelut ovat jatkossakin hyvin saatavissa. Apteekkien sijoittautumista on jatkossakin ohjattava myös suurten kuntien sisällä.

Itsehoitolääkkeet vain apteekeista

Itsehoitolääkkeiden apteekkijakelulle on erittäin vahvat terveydenhuollolliset perusteet. Itsehoitolääkkeet ovat turvallisia vain oikein käytettyinä. Apteekkijakelulla varmistetaan lääkkeen oikeaa käyttöä ja pyritään välttämään tarpeetonta lääkkeenkäyttöä. Turvallisuus syntyy oikeasta lääkewalinnasta ja oikeasta käytöstä, jotka varmistetaan apteekissa neuvonnalla.

Itsehoitolääke on tarkoitettu vain tilapäiseen käyttöön. Sen sopivuus voi muuttua esimerkiksi silloin, kun muu lääkitys, sairaus tai elämäntilanne muuttuvat. Apteekissa muutokset, kuten uuden reseptilääkkeen sopivuus itsehoitolääkkeen kanssa tai aiemmin sopivan lääkkeen sopivuus raskauden aikana, tulevat huomioituiksi.

Itsehoitolääkkeitä ostavilla on paljon virheellisiä käsityksiä, joita apteekit oikovat päivittäin ja estävät näin turhaa ja virheellistä lääkkeiden käyttöä ja niiden aiheuttamia haittoja. Apteekissa osataan myös ohjata asiakas lääkäriin silloin, kun itsehoitolääkettä ei pidä käyttää (4).

Maissa, joissa itsehoitolääkkeiden myyntiä on siirretty apteekkien ulkopuolelle, niiden myyntipaikkojen määrä on lisääntynyt alueilla, esim. kaupungeissa, joilla lääkkeiden saatavuus on joutuudestaan hyvä. Vain pieni osa uusista myyntipisteistä on tullut alueille, joilla itsehoitolääkkeiden saatavuus on huono tai hyvin huono (5).

Itsehoitolääkkeiden myynnin vapauttaminen ei ole tiettävästi laskenut niiden hintoja pysyvästi missään Euroopan maassa.

EHDOTUS

Varmistetaan itsehoitolääkkeiden oikea käyttö jatkossakin apteekin asiantuntijoiden neuvonnalla.

Lisää sivuapteekkeja, mahdollisuus perustaa sivuapteekki myös kaupunkialueelle

Fimea perustaa sivuapteekin silloin, kun alueella ei ole riittäviä apteekkipalveluita lääkkeiden saatavuuden turvaamiseksi eikä itsenäiselle apteekille ole riittäviä toimintaedellytyksiä. Yhdellä apteekkarilla voi olla korkeintaan kolme sivuapteekkiä.

Sivuapteekit ovat käytännössä pääapteekkeja pienempiä yksiköitä, joilla ei ole itsenäisiä olemassaolon edellytyksiä, vaan ne ovat riippuvaisia muun muassa pääapteekin lääkevarastosta. Osaan apteekkiluvista sisältyy velvollisuus pitää sivuapteekkiä tietyllä alueella eli apteekari ei voi lopettaa sivuapteekkiä silloinkaan, kun se ei ole kannattava. Tällä varmistetaan lääkkehoidon palveluiden saatavuutta sielläkin, missä itsenäiselle apteekkitoiminnalle ei ole edellytyksiä.

Sivuapteekkisääntely tukee maankattavaa verkostoa ja sitä kannattaakin hyödyntää apteekkitoimipisteiden lukumäärän lisäämiseen.

EHDOTUS

Sivuapteekki tulee voida perustaa esimerkiksi tietyn kilometrirajan sisällä pääapteekista ja tietyn kilometrirajan päähän lähimmästä toisesta apteekista. Lisäksi mahdollistetaan sivuapteekin perustaminen sairaalan yhteyteen, jotta helpotetaan kotiutuvien potilaiden lääkkeiden saantia.

Palvelupisteiden kevennetty sääntely

Apteekin palvelupiste on lääkelakiin kirjatus määritelmän mukaisesti apteekkarin ylläpitämä erillinen toimipiste, josta voidaan myydä lääkkeitä. Apteekin palvelupisteen tarkoituksena on varmistaa lääkejakelu syrjäseudulla ja haja-asutusalueella, jolla ei ole toimintaedellytyksiä apteekille eikä sivuapteekille. Palvelupiste toimii tyypillisesti pienissä kyläkeskuksissa kyläkaupan tai muun yrityksen yhteydessä.

Lääkelain mukaisesti lääkkeet toimitetaan asiakkaille pääsääntöisesti apteekista tai sivuapteekista. Alueilla, joilla kulkuyhteydet apteekkiin tai sivuapteekkiin ovat huonot, voidaan palvelupisteen avulla täydentää apteekin palvelutarjontaa.

Apteekin vastuulla olevien palvelupisteiden kautta asiakkailta on mahdollisuus saada tarvitsemiaan lääkkeitä ja yksilöllistä neuvontaa lääkkeiden tehokkaan ja turvallisen käytön tueksi läheltä asuinpaikkaa.

Itsehoitolääkkeiden myynnin lisäksi palvelupiste voi toimia reseptillä toimitettavien lääkkeiden välityspisteenä tai apteekin verkkopalvelusta tilattujen lääkkeiden noutopisteenä. Apteekin farmaseutti tai proviisori voi olla paikalla palvelupisteessä esimerkiksi tiettyinä aikoina antamassa lääkeneuvontaa sekä toimittamassa ja vastaanottamassa reseptejä. Myös muita apteekin palveluja voidaan viedä palvelupisteessä tuotettaviksi, mikäli palvelupisteen tilat ja muu tiloissa harjoitettava toiminta mahdollistavat sen.

EHDOTUS

Palvelupisteiden lukumäärän kasvun esteeksi on noussut luvan hinta, joka on tällä hetkellä 1 250 euroa. Palvelupistettä koskevat samat säädökset kuin muutakin apteekkitoimintaa ja haja-asutusalueella myynti on niin vähäistä, että palvelupisteen myynti ei useinkaan kata lupamaksua. Palvelupisteiden lukumäärää voitaisiin kasvattaa sisällyttämällä palvelupisteiden perustamista koskeva maksu apteekkiluvan hintaan.

Apteekkien ei-lääkkeellisen myynnin valikoima tukee terveydenhuollon tavoitteita

Apteekin tuotevalikoima koostuu kolmesta eri kategoriasta: reseptilääkkeistä, itsehoitolääkkeistä ja ei-lääkkeellisistä tuotteista. Reseptilääkkeiden osuus myynnistä on yli 80 % - vaikka apteekissa asiakas usein näkee hyllyissä näkyvillä olevat itsehoitolääkkeet ja ei-lääkkeelliset tuotteet. Ei-lääkkeellisiä tuotteita ovat mm. haavanhoitotuotteet, jalkojenhoitotuotteet, ravintolisät ja ravintovalmisteet, hygieniatuotteet, apteekkikosmetiikka, rohdosvalmisteet, lääkinnälliset laitteet ja apuvälineet.

Terveyden edistäminen on yksi apteekin perustehtävistä. Tähän liittyvä neuvonta, elämäntapaohjaus sekä tarvittaessa lääkkeellisen tai ei-lääkkeellisen hoidon suosittelu tai ohjaus terveydenhuoltoon lääkärin arvioitavaksi, muodostavat keskeisen osan apteekin toimintaa. Tämän toiminnan tarkoituksena ei saa olla lääkkeiden käytön tarpeen lisääminen. Jos apteekista myydään muita valmisteita kuin lääkkeitä tai siellä järjestetään muuta palvelutoimintaa, nämä eivät saa haitata lääkkeiden toimittamista ja lääkeneuvontaa.

EHDOTUS

Toimialalla käydään jatkuvaa keskustelua niistä rajoista, joiden sisällä ei-lääkkeellisen myynnin valikoima muodostuu. Apteekkariliitto on tuottanut apteekkien käyttöön ei-lääkkeellisen myynnin valikoimaa koskevan ohjeistuksen (6). Mikäli katsotaan, ettei tuotevalikoima vastaa apteekin terveydenhuollollista tarkoitusta, sitä voidaan rajata sitovammalla ohjeistuksella.

Varmistetaan riittävä valvonnan resursointi, korostaen ennaltaehkäisevää toimintaa

Apteekkien valvonta on Suomessa keskitetty Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimealle. Kela valvoo sairausvakuutuksen toimeenpanoa ja Valvira terveydenhuollon ammatihenkilöitä. Valvonta toimii pääosin hyvin, mutta valvontaa voidaan edelleen tehostaa siirtämällä osa tiedonkeruusta digitaaliseksi ja ennaltaehkäiseväksi sekä varmistamalla riittävä resursointi valvontatoiminnassa. Myös viranomaisten välinen yhteistyö on keskeisessä roolissa.

EHDOTUS

Varmistetaan viranomaisten riittävä resursointi valvontatoiminnassa ja painotetaan ennaltaehkäisevää valvontaa ja digitaalista tiedonkeruuta.

Sallitaan alennukset itsehoitolääkkeistä

Itsehoitolääkkeen hinta on kaikissa Suomen apteekeissa sama. Hinta lasketaan tukkuhinnasta valtion päättämän lääketaksan avulla. Lääkeyritys päättää tukkuhinnan, joka on kaikille apteekeille sama. Alennukset eivät ole sallittuja. Näin on haluttu varmistaa kansalaisten tasa-arvo ja yhtäläinen hintataso koko maassa.

Lääkkeiden hinta-alennukset on tällä hetkellä lääkelaisissa kielletty. Vuonna 2006 voimaan tulleen kiellon taustalla oli huoli tarjousmarkkinoinnista, joka kannustaisi tarpeettomaan lääkkeenkäyttöön.

EHDOTUS

Lääkkeiden hinnoittelussa on jatkossakin seurattava tarkkaan vaikutuksia lääkkeenkäyttöön, mutta itsehoitolääkkeiden osalta hinta-alennuksia voitaisiin kokeilla määräjän.

Lääketaksan uudistaminen kiinteää osuutta kasvattamalla, huomioiden vaikutukset apteekkiveroon

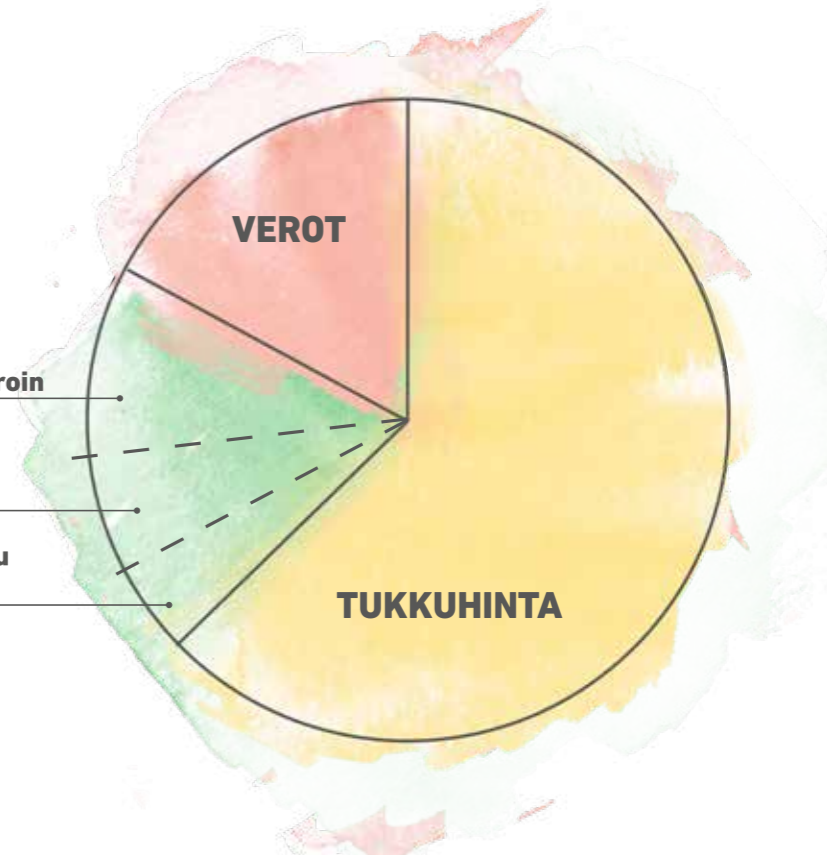
Apteekin lääkemyynnistä saama palkkio eli kate määräytyy lääketaksan mukaisesti ja sitä leikataan valtiolle progressiivisella apteekkiverolla, joka tasaa erikokoisten apteekkien tuloksia. Samahintaisuus toteutetaan lääketaksalla, josta valtioneuvosto päättää. Apteekit eivät siis voi itse päättää lääkkeiden hintoja ja lääkemyynnistä saamaansa osuutta.

Lääketaksan mukaan määräytyvä apteekin kateprosentti pienenee lääkkeen hinnan noustessa: mitä kalliimpi lääke, sitä pienempi kateprosentti. Apteekkiverolla tasataan eri kokoisten apteekkien välisiä tuloeroja lääkkeiden hintojen ollessa kaikissa apteekeissa samat. Apteekit maksavat apteekkiveronsa valtiolle eduskunnan vuosittain päättämän taulukon mukaisesti. Veron suuruus perustuu lääkemyynnin liikevaihtoon. Kaikkein pienimmät apteekit eivät maksa apteekkiveroa lainkaan, suurimmat maksavat valtiolle yli 10 prosenttia lääkemyynnin liikevaihdostaan. Apteekkiveron tuotto valtiolle on yli 170 miljoonaa euroa vuodessa (7).

Lääketaksaa uudistettiin vuoden 2014 alusta niin, että apteekin katteen riippuvuutta lääkkeen hinnasta vähennettiin. Samanlainen uudistus on tehty monissa Euroopan maissa.

EHDOTUS

Lääketaksaa kannattaa jatkossakin uudistaa suuntaan, jossa apteekin kate on vähemmän riippuvainen lääkkeen hinnasta. Apteekin työ on ensisijassa palvelutyötä. Samassa yhteydessä tulee tarkastella apteekkiveroa siten, että uudistus on ehjä kokonaisuus.

Lääkeyritys päättää itse **TUKKUHINNAN**. Jos kyseessä on korvattava lääke, valtio (HiLa) vahvistaa enimmästukkuhinnan. Tukkualennuksien antaminen apteekeille on kielletty. Valtioneuvosto päättää lääketaksalla **APTEEKIN OSUUDEN** eli katteen. Eduskunta puolestaan päättää arvonlisäveron ja **APTEEKKIVERON**.

LÄHTEET:

- (1) Lääkkeiden toimitusvarmuustutkimukset, Apteekkariliitto
- (2) Euroopan Apteekkijärjestö (PGEU)
- (3) Norjassa tukut sanelevat apteekin valikoiman, Apteekkarilehti 5/2016
- (4) Farmaseuttisen neuvonnan merkitys, apteekkitutkimus, Apteekkarilehti 4/2017
- (5) Vogler S. et al. Does deregulation in community pharmacy impact accessibility of medicines, quality of pharmacy services and costs? Evidence from nine European countries. Health Policy Sept. 2014, vol 117, 3
- (6) Apteekin palveluiden ja ei-lääkkeellisten tuotteiden myynnin ja markkinoinnin hyvät toimintatavat, Suomen Apteekkariliitto 2017
- (7) Valtion tulo- ja menoarvio 2018

DIGITALISAATION EDELLÄKÄVIJÄ

Asiakkaiden tarpeet määrittelevät digitaalisten ratkaisujen, kanavien ja tiedonjaon kehittämisen. Apteekkien digitalisaatio edistää näin ollen asiakaskeskeistä, ajasta ja paikasta riippumatonta lähiapteekkien palvelua sekä parantaa palveluiden laatua, saatavuutta ja yhteistyötä muun terveydenhuollon kanssa.

Lääkityslista tukee lääkityksen kokonaishallintaa

Rationaalisen lääkehoidon edistämiseksi tarvitaan valtakunnallinen ja yhtenäinen, Reseptikeskukseen pohjautuva lääkityslista sekä kansalliset toimintamallit lääkitystietojen ajantasaisuudeksi (1). Listan pitää näkyä samanlaisena kaikille asiakkaan hoitoon osallistuvilla tahoilla ja asiakkaalle itselleen Omakannan kautta. Lääkityslistan pitää päivittyä kaikista Reseptikeskukseen tallennetuista rakenteisista lääkemerkinnöistä ajantasaisesti. Rakenteellisuuden lisääminen tukee esimerkiksi oikean annostiedon varmistamista apteekissa. Tavoitteena on luoda Kanta-palveluiden kautta nopea, akuutteihin tilanteisiin tarkoitettu viestijärjestelmä apteekkien ja lääkäreiden välille sekä lisätä lääkityksen mukana kulkevaa tietoa.

EHDOTUS

Lääkityslista-toiminnallisuus tuotetaan vaiheittain toteutettavassa Lääkitys-projektissa (THL Oper). Apteekeilla pitää olla mahdollisuus kirjata lääkityslistaan lääkehoidon vaikuttavuuden seurantaan liittyvää tietoa sekä välittää tietoa lääkärille Kanta-palveluiden kautta. Lääkehoidon seurannan mahdollisimman tehokkaan toteuttamisen vuoksi apteekissa pitää nähdä myös asiakkaan lääkitykseen liittyvät olennaiset laboratorioarvot. Apteekissa on voitava kirjata potilaan puolesta, ja potilaan suostumuksella, myös itsehoitolääkitykseen liittyvät tiedot.

Verkkoapteekki osaksi monikanavaista lähiapteekin palvelua

Verkkoapteekkipalveluita tarjoaa tällä hetkellä noin 110 apteekkia (2). Tavoite on, että verkkoapteekki toimii palvelukanavana kaikkialla Suomessa, ja että siihen liittyy jatkossakin vahvasti lääkkeen toimittamisen lisäksi myös farmaseuttinen neuvonta. Verkkoapteekkitoiminnan kasvun myötä on huolehdittava maankattavan apteekkiverkoston toimintaedellytyksistä ja siitä, että lääkkeitä on jatkossakin saatavilla myös nopeasti ja läheltä. Siksi verkkoapteekkitoimintaa on kehitettävä ensisijaisesti lähiapteekin palveluna (3). Tällöin myös asiakkaan kokonaislääkitys on lähiapteekin hallinnassa ja lääkitystä voidaan tukea kokonaisuutena.

EHDOTUS

Verkkoapteekkitoiminta ja siitä perittävä lupamaksu tulisi sisällyttää apteekkilupaan, mikä mahdollistaisi yhä useamman apteekin verkkopalvelun perustamisen osaksi lähiapteekin monikanavaista palvelua. (4)

Reseptilääkkeiden verkko-ostaminen asiakkaalle helpommaksi

Reseptilääkkeitä verkkoapteekista hankkimaan asiakas tunnistautuu sähköisesti apteekin verkkopalveluun (5). Apteekin farmaseutti tai proviisori tarkistaa asiakkaan lääkemääräykset reseptikeskuksesta ja toimittaa asiakkaan tilaaman lääkkeen. Asiakas saa verkkoapteekkitoimituksen ohessa lääkeneuvontaa lääkkeen oikean ja turvallisen käytön varmistamiseksi.

Apteekit tarjoavat asiakkaille mahdollisuutta reseptilääkkeiden hankintaan verkossa, mutta palvelu ei ole toistaiseksi saanut laajaa suosiota. Yhtenä syynä ovat puuttuvat rajapinnat verkkoapteekin ja Kanta-palveluiden välillä. Verkkoapteekkien käytettävyyden parantaminen edellyttää ensi sijassa viranomaistoimia, joilla mahdollistetaan asiakkaan sujuva asiointi. Asiakaskokemuksen parantuminen vähentäisi verkon kautta tapahtuvaa laitonta reseptilääkkeiden ostamista. Syrjäseuduilla sijaitsevat pienet apteekit voisivat tarjota palvelua laajemmin asiakkailleen mahdollistaen kattavan ja laajan apteekkiverkoston säilymisen Suomessa.

EHDOTUS

Asioinnin helpottamiseksi asiakkaan on voitava katsoa suoraan omia sähköisiä reseptejään apteekin verkkopalvelun kautta, ja siirtää reseptitietojaan Kanta-palveluista apteekin verkkopalveluun.

Kotiinkuljetukset ja noutolokerot laajentamaan lääkkeiden saatavuutta

Yhä useampi apteekki käyttää omia noutolokeroita eli pakettiautomaatteja, joilla helpotetaan muun muassa verkkoapteekista tilattujen tuotteiden noutamista. Noutolokeron ansiosta asiakas voi saada lääkkeensä silloinkin, kun apteekki on suljettu. Lokerot sijaitsevat aina valvotussa sisätilassa ja apteekki vastaa lääkkeiden oikeasta ja turvallisesta säilytyksestä.

Apteekit tarjoavat kotiinkuljetuspalveluita, erityisesti lähelle ja nopeasti. Kuljetuspalveluissa apteekit hyödyntävät sekä omia resurssejaan sekä paikallisia, että valtakunnallisia kumppaneita. Digitaalisia ratkaisuja käyttämällä apteekit palvelevat niin verkkoapteekin asiakkaita kuin kotihoidon tai palveluasumisen piirissä olevia potilaita.

EHDOTUS

Noutolokero- ja kotiinkuljetuspalvelutoiminnan laajentamista on helpotettava viranomaisvalvonnan ohjeistusta selkeyttämällä.

Sähköisillä valtuuksilla sujuva puolesta asiointi

Asiakkaan puolesta apteekissa voi asioida yksityishenkilö tai organisaation edustaja. Kun asiakkaan puolesta apteekissa asioi joku muu, lääkkeen ostajan on osoitettava luotettavasti, että hänellä on siihen oikeus. Kaikki lääkemääräystiedot sisältävä selvitys voidaan antaa vain, jos potilas tai hänen laillinen edustajansa on antanut siihen allekirjoitetun suostumuksensa. Vaatimus koskee myös esimerkiksi lasten vanhempia ja kotihoidon työntekijöitä, jotka asioivat asiakkaan puolesta apteekissa.

EHDOTUS

Puolesta asiointia apteekissa on kehitettävä sähköisiä valtuuksia hyödyntäen niin, että asiointi helpottuu potilaan ja huoltajien näkökulmasta (6,7). Valtuutus on voitava antaa kerralla kaikkiin apteekkeihin ja potilaan itse määrittelemälle ajanjaksolle, ja sähköistä valtuutusta on voitava käyttää osto-oikeuteen vaadittavana luotettavana tunnistustapana. Lokitietojen ja dokumentaation on oltava saatavissa digitaalisesti.

Lääkehoidon onnistumista ja sitouttamista tukevat ratkaisut

Sairauksien hoitoa ja lääkehoitoja tukevia sovelluksia kehitetään jatkuvasti ja asiakkaat seuraavat terveyttään yhä enemmän erilaisten digisovellusten avulla. Apteekit voivat tukea asiakkaitaan sovellusten käytössä. Sovellukset voivat tallentaa tietoa asiakkaan lääkehoidosta ja sen seurannasta, ja parhaimmillaan lääkäri voi hyödyntää tietoa seuraavan vastaanottokäynnin yhteydessä.

Reseptien voimassaoloajan pidentäminen vuodesta kahteen vuoteen tarkoittaa sitä, että asiakas tapaa lääkäriään aiempaa harvemmin. Apteekissa on noin 60 miljoonaa käyntiä vuodessa, kun vastaavasti käyntejä terveyskeskuksissa (lääkärit ja muut ammattihenkilöt) on noin 25 miljoonaa ja yksityislääkärien luona noin 10 miljoonaa.

EHDOTUS

A. LÄÄKEHOIDON TAVOITE ASIAKKAAN JA APTEEKIN TIETOON

Lääkärin tulee sopia yhdessä lääkkeen käyttäjän kanssa lääkeshoidon tavoite lääkettä määrätessään. Tavoite sitouttaa lääkkeen käyttäjää ja apteekin ammattilaisten on helpompi tukea lääkeshoidon onnistumista ja auttaa seurannassa. Asiakas saa näin yksilöllisempää lääkeshoidon ohjausta ja motivointia, mikä auttaa lääkeshoittoon sitoutumisessa ja takaa parhaan terveys-hyödyn asiakkaalle.

B. KOTIUTUSTIETOPALVELUT AVUKSI

Sairaalasta kotiutumisen jälkeen potilas ei välttämättä tiedä, miten ja mitä lääkkeitä hänen tulisi käyttää. Lääkitysmuutosten sujuva viestiminen omaan apteekkiin parantaa lääkitysturvallisuutta ja takaa katkeamattoman hoitopolun laitos- ja avohoidon välillä. Apteekit toimittavat lääkkeitä myös kotisairaanhoidoon ja palvelutaloihin. Digitaaliset tilaus- ja viestintäkanavat tehostavat toimintaa, vähentävät virheitä, helpottavat lääketilauksia ja takaavat asiakkaille sujuvan ja viiveettömän lääkehuoltopalvelun. Näitä kanavia otetaan parhaillaan käyttöön monissa apteekkeissa.

C. MUISTUTUSPALVELUT KÄYTTÖÖN

Apteekit voivat tulevaisuudessa tarjota asiakkailleen erilaisia muistutuspalveluita. Lääkkeenoton muistutukset sekä lääkkeen noutoihin, seuraavaan ostokertaan ja rokotteisiin liittyvät muistutukset sitouttavat potilaita hoitoon, hoidon kustannusvaikuttavuus paranee ja esimerkiksi kotihoidon tai omaishoitajien arki helpottuu. Apteekki voi myös seurata asiakkaan lääkitystä saamansa valtuuden perusteella.

LÄHTEET:

- (1) Terveysten ja hyvinvoinnin laitos: Lääkitysmääritykset
- (2) Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea: Luettelo laillisista apteekin verkkopalveluista
- (3) Lääkelaki 395/1987 ja HE 94/2010
- (4) Asetus Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukseen maksullisista suoritteista 178/2017
- (5) Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean määräys apteekin verkkopalvelusta 2/2011
- (6) Suomi.fi-valtuudet: <https://www.suomi.fi/valtuudet>
- (7) Etelä-Suomen Sanomat: <https://www.ess.fi/teemat/arki/art2310451>

TEHOKKAAMPI LÄÄKEKORVAUS- JÄRJESTELMÄ

Vuonna 2016 lääkekorvauksia maksettiin yli 3,1 miljoonalle saajalle noin 1,4 miljardia euroa lähes 2 miljardin euron kustannuksista (1). Avohoidossa käytettävät kansallisen lääkekorvausjärjestelmän piiriin kuuluvat (ns. Kela-korvattavat) lääkkeet ovat korvattavuus- ja hintasääntelyn piirissä. Sairausvakuutuksesta korvataan avohoidossa ja yksityissairaalassa käytettävät lääkkeet. Eräissä tilanteissa itsehoitolääkekin voi olla Kela-korvattava.

Lääkekorvausjärjestelmä mahdollistaa hyvän lääkehoidon kaikille sitä tarvitseville

Lääkekorvausjärjestelmän tulee mahdollistaa asianmukainen lääkehoito kohtuullisin kustannuksin kaikille sitä tarvitseville jatkossakin. Toimeentulotuki täydentää lääkekorvausjärjestelmää tarvittaessa. Järjestelmän kehittämistarpeisiin vaikuttavat muun muassa väestön ikääntymisen myötä lääkehoitojen määrän kasvu, sairauksien tutkimus ja lääkekehitys, kustannusten nousu sekä sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän uudistaminen. Joka viides suomalainen on säästänyt läike- tai muista terveysmenoihin ja noin 10 % läikehoidoista jää käyttämättä kustannussyistä (2). Avohoidossa käytetään tulevaisuudessa yhä kalliimpia läikekeitä, kun monet uudet läikeinnovaatiot sopivat kotona annosteltaviksi.

Vuodesta 2003 käytössä ollut apteekin läikevaihtovelvoite ja vuonna 2009 voimaantullut viitehintajärjestelmä ovat alentaneet läikekeiden hintoja ja pienentäneet läikekorvauksiin ja omavastuusiin kuluva summaa merkittävästi. Pelkästään läikevaihtovelvoite on tuonut Kelan tilastoinnin mukaan yli miljardin euron säästön (3).

Yksinkertaisempi, läpinäkyvämpi, oikeudenmukaisesti kohdentuva

Lääkekorvausjärjestelmä on nykymuodossaan monimutkainen ja vaikeasti hallittavissa. Monimutkaisuus johtaa sekä potilaan näkökulmasta epäoikeudenmukaisiin ratkaisuihin, että soveltamisen vaikeuteen. Järjestelmää tulee yksinkertaistaa, jotta se on läpinäkyvämpi myös läikekeen käyttäjälle ja korvaukset kohdentuvat oikein läikekeen määrääjältä tai toimittajasta riippumatta.

EHDOTUS

Läikekeiden kaksikanavarahoituksen haasteita on syytä purkaa ja varmistaa läikehoitojen jatkuvuus siirtymässä avo- ja laitoshoidon välillä. Avohuollon läikekorvausjärjestelmän perusteiden tulee kuitenkin jatkossakin olla valtakunnalliset. Kansalaisten yhdenvertaisuuden ja sujuvan hallinnon takaamiseksi läikekorvausjärjestelmä kannattaa rakentaa siten, että läikekorvausten operaattorina toimii jatkossakin Kela, vaikka kustannusvastuu siirtyisikin maakunnille.

Järjestelmä ohjaa rationaaliseen ja kustannusvaikuttavaan hoitoon

Rationaalisella eli järkevällä ja kustannusvaikuttavalla läikehoidolla on tarkoitus parantaa potilaan kokonaisvaltaista hoitoa ja sen avulla voidaan säästää muun terveydenhuollon kustannuksia ja mahdollistaa esimerkiksi iäkkään pidempi kotona asuminen ja omatoimisuus. Läikekeiden koneellinen annosjakelu edistää rationaalista läikehoitoa ja vähentää läikehävikkiä. Kela maksaa apteekin perimästä annosjakelupalkkiosta korvausta tällä hetkellä vain rajatulle asiakasryhmälle.

EHDOTUS

Korvausjärjestelmän ohjausvaikutusta tulee tehostaa ja ulottaa se kustannusvaikuttavan läikehoidon valintaan ja läikehoidon vaikuttavuuden arviointiin. Tietojärjestelmiä tulee kehittää siten, että ne tukevat nykyistä tehokkaammin päätöksentekoa kustannustehokkaan läikehoidon valinnassa. Annosjakelupalkkio tulee korvata yhdenvertaisesti kaikille asiakkaille, joille lääkäri on todennut annosjakelun hoidollisesti perustelluksi.

Läikekeiden vuosiomavastuun jaksotus helpottaa paljon tai kalliita läikekeitä käyttävien maksuja

Paljon tai kalliita läikekeitä käyttävien vuosiomavastuu (läikekatto) täytyy useimmiten jo alkuvuodesta, jolloin osalla asiakkaista on vaikeuksia selvitä maksuista. Korkeita läikekustannuksia maksavat asiakkaat käyttävät paljon myös muita terveyspalveluita, jolloin maksut kasaantuvat.

EHDOTUS

Vuosiomavastuun jaksottaminen ja porrastaminen niin, että määräytymisaika on kalenterivuoden sijaan viimeiset 365 päivää, helpottaa paljon ja kalliita läikekeitä käyttävien arkea.

Erittäin kalliiden läikekeiden jakelu apteekkien kautta toimituskorvauksella

Avohuollossa käytettävät läikekkeet kuuluvat kansallisen korvattavuus- ja hintasääntelyn piiriin. Julkisessa terveydenhuollossa käytettävien läikekeiden hintoja säädelään hankintamenettelyn kautta kilpailuttamalla sairaaloiden tarvitsemat läikekkeet. Korvausjärjestelmä tukee tällä hetkellä huonosti uusien ja usein myös kalliiden läikekeinnovaatioiden markkinoille tuloa (4). Euroopan läikeviraston tavoitteena on saada uudet läikekkeet aiempaa nopeammin niistä hyötyvien potilaiden käyttöön.

EHDOTUS

Erityisen kalliiden läikekeiden hallitun käytönoton nopeuttamiseksi ne voidaan siirtää julkisen hankintamenettelyjen piiriin. Kalliiden läikekeiden jakelu kannattaa kuitenkin tehdä apteekkien kautta toimituskorvauksella. Asiakkaiden näkökulmasta jakelua apteekkien kautta puoltaa apteekkien helppo saavutettavuus ja farmaseuttisen henkilökunnan erikoistuminen onnistuneen läikehoidon tukemiseen.

LÄHTEET:

- (1) Suomen läikekilasto 2016, Fimea ja KELA
- (2) Väitöskirja: Affordability of medicines from the pharmaceutical system perspective. Comparative analysis of Finland and New Zealand. Aaltonen, Katri. Itä-Suomen yliopisto, 2017. The Social Insurance Institution of Finland, Studies in social security and health 146, 2017.
- (3) Kelan läikevaihtotilasto
- (4) Pelkonen L. ym. Miten läikekeiden hoidollisen ja taloudellisen arvon arviointi tulisi järjestää Suomen sosiaali- ja terveydenhuollossa. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:31.

UUSI APTEEKKI – YHTEENVETO EHDOTUKSISTA

UUSI APTEEKKI OSANA TERVEYDENHUOLTOA

- Varmistaa lääkeshoidon onnistumisen ja tukee hoidonseurantaa
- Edistää terveyttä ja kaventaa terveyseroja
- Säännöllinen lääkeshoidon arviointi monilääkityille
- Pienten vaivojen itsehoitoa apteekin avulla, tarvittaessa ohjaus lääkäriin
- Kausi-influenssarokotus apteekista
- Lääkkeiden koneellinen annosjakelu parantamaan lääkityksen hallintaa
- Apteekki edistämään lääkitysturvallisuutta sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä
- Apteekin Terveyspiste parantamaan terveyspalveluiden saatavuutta
- Lääkeshoidon aloituspalvelu käyttöön

UUDISTUVA APTEEKKI- LUPAJÄRJESTELMÄ

- Riippumaton proviisoriomistus
- Lisää apteekkilupia apteekkien sijainninhajaus säilyttäen
- Itsehoitolääkkeet vain apteekista
- Lisää sivuapteekkeja, mahdollisuus perustaa myös kaupunkialueelle
- Kevennetään palvelupisteiden sääntelyä
- Mahdollistetaan verkkoapteekkitoiminta kaikille apteekkeille
- Apteekkien ei-lääkkeellisen myynnin valikoima tukemaan terveydenhuollon tavoitteita
- Varmistetaan riittävä valvonnan resursointi, korostaen ennaltaehkäisevää toimintaa
- Uudistetaan lääketaksaa kiinteää osuutta kasvatamalla, huomioiden vaikutukset apteekkiin
- Sallitaan alennukset itsehoitolääkkeistä

DIGITALISAATION EDELLÄKÄVIJÄ

- Lääkityslista tukemaan lääkityksen kokonaishallintaa
- Verkkoapteekki osaksi monikanavaista lähiapteekin palvelua
- Reseptilääkkeiden verkko-ostaminen asiakkaalle helpommaksi
- Kotiinkuljetukset ja noutolokerot laajentamaan lääkeshoidon saatavuutta
- Sähköisillä valtuuksilla sujuva puolesta asiointi
- Lääkeshoidon onnistumista ja sitouttamista tukevat ratkaisut käyttöön

TEHOKKAAMPI LÄÄKE- KORVAUSJÄRJESTELMÄ

- Kehitetään lääkekorvausjärjestelmää niin, että se mahdollistaa hyvän lääkeshoidon kaikille sitä tarvitseville
- Yksinkertaisempi, läpinäkyvämpi, oikeudenmukaisesti kohdentuva järjestelmä
- Järjestelmä ohjaamaan rationaaliseen ja kustannusvaikuttavaan hoitoon
- Erittäin kalliiden lääkkeiden jakelu avohuollon apteekkien kautta toimituskorvauksella
- Lääkkeiden vuosiomavastuun jaksotus helpottamaan paljon tai kalliita lääkeshoitä käyttävien maksuja

APTEEKKI

Auttaa lähelläsi.

**Suomen Apteekkariliitto
Finlands Apotekareförbund r.y.**

Pieni Roobertinkatu 14, 00120 Helsinki,
p. 010 6801 400

info@apteekkariliitto.fi
www.apteekkariliitto.fi

www.apteekkariliitto.fi/uusiapteekki

**[UUSI]
APTEEKKI**

